

матеріальними витратами пов'язаними із призначенням та звільненням суддів, які виявилися неспроможними адаптуватися до роботи.

Основними завданнями психологічного обстеження кандидата на посаду судді є: експертний аналіз індивідуально-психологічних особливостей особистості які як потенційно позитивно, так і потенційно негативно впливають на роботу судді; виявлення серед кандидатів на посаду судді осіб з нервово-психічною невідновленою, а також тих, які знаходяться в стані дезадаптації.

Тому, необхідно чітко удосконалити та зробити більш якісним професійний відбір кандидатів, які призначаються на посаду судді вперше Президентом України. Зокрема, вважаємо за доцільне запровадити психологічні тести при здачі кваліфікаційних іспитів кандидатами на посаду судді вперше. Це може бути якісним фільтром для відбору більш кваліфікованих суддів, які будуть безумовно дотримуватися морально-етичних вимог, що висуваються до особи судді.

Список використаних джерел:

1. Міненкова Н. Суд починається з поваги / Н.Міненкова, В.Ларенко // Закон і Бізнес. – 2009. - №5.

Черновський О.К., доцент кафедри правосуддя Чернівецького національного університету ім. Ю. Федьковича, кандидат юридичних наук, заслужений юрист України

ЩОДО ІНСТИТУЦІЙНОГО РІВНЯ СУДОВОЇ ПСИХОЛОГІЇ

На даний момент в науковому середовищі існує консенсус щодо місця судової психології у системі психологічних дисциплін – це напрям юридичної психології. Але впродовж всього періоду свого становлення і навіть в наші дні наукова

дискусія щодо місця і ролі судової психології в системі юридичної психології не припинялася.

Реалізація принципу змагальності судового процесу, рівності сторін обвинувачення та захисту, незалежності суддів, присяжних, ліквідація тортур як способу отримання доказів, необхідність правильної оцінки показів обвинувачуваного та інших учасників процесу, одержання даних про їх особистість у кримінальному, а потім у цивільному процесі, управління конфліктами та забезпечення професійної комунікації в різних судових провадженнях, збереження фізичного та психологічного здоров'я юриста зумовили потребу в залученні та використанні психологічного знання в судовій діяльності.

Найгостріше цю потребу відчувають, насамперед, судді, які за посадою є споживачами інформації сторін захисту та обвинувачення, позивачів та відповідачів. Тобто усвідомлення нагальної потреби в спеціальних психологічних знаннях пов'язане із залогом судового засідання, де судді необхідно розв'язати соціальний конфлікт, пов'язаний найчастіше із правопорушенням та покаранням. Саме тому на початку свого становлення юридична психологія справедливо називалася судовою. Перші роботи на цю тему висвітлювали психологічні аспекти проблем особистості злочинця, індивідуалізації вини та покарання, а також безпосередньо психології кримінального судочинства, до них відносяться: "Систематичне керівництво з судової психології" І. Фредрейха, "Психологія та її застосування до судового життя" І. Гофбауера, "Про необхідність психологічного аналізу кримінально-правових понять" К. Екартсгаузена, «Думки про кримінальну психологію» И. Шауманна.

Проте, в процесі становлення юридична психологія значно розширила своє предметне поле, особливо в другій половину ХХ століття. Наприклад, М.В. Костицький наводить таку структуру юридичної психології: загальна частина (1) предмет, завдання, історія розвитку; 2) методологічні основи і методи; 3) загально-психологічні і соціально-психологічні основи; 4) психологія юридичної праці) та особлива частина 1) правова психологія; 2) кримінальна психологія; 3) судова психологія -

психологія судочинства, психологія слідчих дій, судово-психологічна експертиза; 4) виправна (пенітенціарна) психологія.

Отже, судова психологія має власне предметне поле: проблематику, методологічні та концептуальні засади, прикладні аспекти, але наділення її статусом лише «напрямую» юридичної психології є історично несправедливим та концептуально шкідливим, оскільки перешкоджає активному розвитку судової психології саме як самодостатньої науки. Наразі існує необхідність підвищення саме її інституційного рівня.

Так, ст. 6 Конституції України встановлює, що державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову, а ч. 2 ст. 124 основного закону закріплює, що юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі. Норми процесуального права України до підвідомчості судів відносять найгостріші соціальні конфлікти, вирішити які без застосування спеціальних психологічних знань суддя не може. Натомість для вирішення дрібних соціальних конфліктів, підвідомчих іншим державним органам, спеціальні психологічні знання у видозміненому вигляді, а то й взагалі не потрібні (куріння у заборонених місцях, питання сімейного, житлового права, тощо), або ж є предметом дослідження різних галузей загальної психології.

В США дана наука називається «forensic psychology» і перекладається саме як судова психологія. Слово «forensic» походить від латинського «forensis» - «той, що належить форуму», а форум у древньому Римі – це місце, де проходили різні публічні заходи, в тому числі засідали суди [1, с. 10].

Американська асоціація судової психології визначає судову психологію як застосування психологічної науки і професії до права та правової системи [1, с. 10]. Предмет судової психології у США, так само як юридичної психології у нас, - об'ємний, оскільки прив'язаний до норм права, які регулюють всі види суспільних відносин. Однак основне завдання західної судової психології – забезпечувати суддю та присяжних інформацією про надійність доказів у всіх видах судового процесу, найперше – кримінального, сприяння правоохоронним органам у розкритті

злочинів, а вже потім - надання порад щодо корекції злочинців, тестування та підбору представників юридичних професій, тощо.

Підсумовуючи вищесказане, хочу зауважити, що саме судова психологія може стати інтегративним чинником в процесі використання психологічних знань в правозастосовній діяльності. Суд – є окремою гілкою влади, суддівська діяльність – найскладніша юридична діяльність, а суддя – споживач результатів праці усіх юридичних професій. Окрім того, навіть тематика наукових досліджень за кодом спеціальності 19.00.06 – юридична психологія у більшості випадків стосується різних видів процесу в судах, найбільше кримінального.

Тому, вважаю, що судовій психології необхідно надати вищий інституційний статус, піднявши її до рівня самостійної психологічної науки, що відповідатиме сучасним науково-правовим реаліям, а судову психологію визначити як науку, що вивчає закономірності людської психіки, які проявляються в процесуальній діяльності особи-учасника юрисдикційного процесу, а також розробляє на основі процесуального законодавства спеціальні психологічні методи, що забезпечують оптимальне досягнення завдань правосуддя.

Список використаних джерел

1. Roesch R., Zapf P.A., Hart S.D. Forensic Psychology and Law / Roesch R., Zapf P.A., Hart S.D. - John Wiley & Sons, 2009. – 500с.

Шувальська Л.Р., юридичний факультет Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича, кандидат юридичних наук

ОЦІНКА СУДОМ ВИСНОВКУ ЕКСПЕРТА СУДОВО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ: АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ТА НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Протидія злочинності в нашому суспільстві, її результативність значно залежить від розвитку наук, які здатні технічно, методично, гносеологічно забезпечити цю діяльність. Технічна оснащеність, володіння та вміння суду застосовувати сучасні наукові знання у процесі судового розгляду